

De moed om lief te hebben

JULIA BURGERS-DROST

Jacomien
trilogie
3

Julia Burgers-Drost

DE MOED OM LIEF
TE HEBBEN

Jacomien-trilogie deel 3

Uitgeverij Zomer & Keuning

HOOFDSTUK 1

Wéér niets! Met de teleurstelling die van haar gezicht te plukken is, kijkt Lieke Landheer de verdwijnende postbode na. Verwezen blaardert ze de brieven in haar hand door. Folders en ander drukwerk voor vader, het vakblad voor kwekers. En één kaart voor haar van een ex-klasgenoot van de Pedagogische Academie: of ze zin heeft mee te gaan naar een reünie.

‘En... is er nog iets bij?’

Mevrouw Landheer gluurt om het hoekje van de keukendeur. Eén blik op het donkere gezicht van haar dochter zegt genoeg. Onhoorbaar zucht ze.

‘Kom, meisje, de koffie is klaar. Jij kunt nu wel treuren over je werkloos zijn, ik bof dan toch maar met jou in huis!’

Ze probeert met een luchtige houding, een grapje, Lieke wat losser te doen staan tegenover het feit dat ze haar bevoegdheid tot het geven van onderwijs nog steeds niet in praktijk kan brengen.

Lieke mikt de post op haar vaders bureau en duikt met haar briefkaart in een stoel voor het raam. Maatje heeft gemakkelijk praten! Soms is het of niemand begrijpt wat ze denkt en voelt. Geen baan? Wel, je hebt toch niets te klagen? Er is altijd nog een thuiskomen. En ze lachen om het idee dat zij het gevoel heeft te hebben gefaald.

Mevrouw Landheer zet het blad met twee geurige kopjes koffie op tafel. ‘Zo, we nemen het er even van. Zou jij straks even naar de winkel willen om wat ingrediënten te halen voor het bakken? Wacht, ik kan meteen een lijstje maken. Zeg, proef die koek eens, lekker hè.’

Lieke doet haar best vrolijk te kijken. Maar haar glimlach is meer een grimas. Ja, die koek is lekker en de boodschappen zal ze dadelijk wel doen. Ze heeft immers toch geen andere verplichtingen.

‘Van wie is die kaart?’ vraagt maatje belangstellend.

‘Ze willen een reünie van school. Ik heb er niet zoveel zin in. Al die anderen te ontmoeten die wel een baan hebben!’

Nu moet haar moeder toch even protesteren. ‘Kom, nu overdrijf je schromelijk! Die jongen waar je nog mee correspondeert, heeft

toch ook geen werk in het onderwijs! Die zit bij zijn oom in Friesland op de boerderij om wat omhanden te hebben. Reken maar dat hij ook eindeloos solliciteert. Jij bent de enige niet, Lieke!’

Dit laatste komt er geprikkeld uit. En voor de zoveelste maal die dag denkt mevrouw Landheer: was die Lieke maar wat gemakkelijker voor zichzelf. Ze is heel anders dan haar zusje Jacomien, die nu getrouwd is.

En of Lieke haar gedachten kan lezen: ‘Jacomien, die had toch bijna meteen een baan. En ik loop al bijna twee jaar te solliciteren! Goed, ze had tijdelijk werk, maar ze kon toch aan de slag. Ze pikken er de besten uit, maatje. Ik? Ik had nooit onderwijzeres moeten worden. Ik had beter kinderverzorgster kunnen worden. Daarvoor vragen ze me wel!’

Diep in haar hart moet mevrouw Landheer toegeven dat ze enkele maanden geleden blij was met het verzoek van een familielid aan Lieke om een tijdje te komen helpen bij de verzorging van de pasgeboren baby. Haar schoonzus, die haar eerste kind op een niet al te jonge leeftijd kreeg, kon er lichamelijk niet bovenop komen na de vrij zware bevalling. Liekes hulp in dat gezin kwam als geschonken. Ze heeft er een paar leuke maanden gehad, al bleef ze solliciteren.

Het allerliefst zou Lieke een baan dicht bij het ouderlijke nest hebben, moederskind als ze is. Toen er niet ver van hun woonplaats Boskoop dan ook een vacature was, vestigde ze al haar hoop op een benoeming per 1 januari. Nu of nooit! was haar onuitgesproken, verbeten wens. Ze beweerde tot Kerstmis voor kinderverzorgster te willen spelen, maar dan wilde ze graag naar huis en de familie waar ze werkzaam was, had daar alle begrip voor. De baby groeide voorspoedig en de moeder was alweer bijna de oude.

En nu die teleurstelling! Uiterlijk vandaag had ze bericht kunnen ontvangen en nu dat niet gebeurd is, zal er morgen een beleefd schrijven van het schoolbestuur komen dat het hen zeer spijt, maar dat ze juffrouw die en die net iets geschikter achten dan haar.

En dat met kerst voor de deur. Josien, de verpleegster uit het gezin, die sinds kort verloofd is en dezelfde opgewektheid uitstraalt als haar getrouwde zusje, heeft die dagen vrij en Lieke weet zeker dat

deze haar best zal doen die arme Lieke eens uit de put te helpen. En anders zorgt de benjamin, Hans, daar wel voor.

Liekes donkere ogen staren naar het vlakke, winterse landschap. Een aarzelend zonnetje spiegelt zich in het glas van de plantenkassen. Kinderverzorgster...

‘Lieke, ik wil je niets opdringen, maar zou je niet overwegen op het verzoek van Jacomien in te gaan? Ik heb je graag thuis, dat weten jij en vader en Hans ook. Die kan je slecht missen in verband met zijn wiskundevraagstukken. En bij Jacomien zul je het ongetwijfeld nog meer naar je zin hebben dan bij tante Margot. Ze kan het, zei ze gisteren door de telefoon, haast niet bijsloffen. Het is me ook wat, een tweeling.’

Lieke klemt haar lippen stijf opeen. Zie je wel, de geboorte van de eerste kleinkinderen is voor maatje belangrijker dan het geluk, de toekomst van haar. Maar dan schaamt Lieke zich meteen over die onvriendelijke gedachten. Ze is zichzelf gewoonweg kwijt, de laatste tijd. Misschien is het idee nog zo gek niet om een tijdje naar de Veluwe te gaan. Dan kan ze gelijk over die kleinzielige jaloezie op Jacomien heen leren stappen.

Haar hele leven lang heeft ze moeten horen: ‘Lieke Landheer? Wel, zeker een zusje van Jacomien? Ah, die deed zo goed haar best. Ja, een voorbeeld voor jou, hè.’ Dat was indertijd de begroeting van de juf van de eerste klas.

En zo is het gebleven. Op de Pedagogische Academie, op de catechisatie, op de jeugdclubs.

En zij maar worstelen om zichzelf te vinden. Voor haar eigen gevoel heeft ze nooit het niveau van Jacomien gehaald. Haar cijfers waren lager en de populariteit die haar zus ten deel viel, bleef haar vreemd.

Ten dele bewust, ten dele onbewust, is daar al die jaren door het gevoel, een streven geweest net zoals Jacomien te zijn. Ze weet zeker, als ze nu die baan had gekregen, dat ze los was gekomen van dat dwangmatig verlangen.

Ze kan met haar ouders niet praten over die gedachten. Ze zouden haar uitlachen. Jacomien? Lieke zou zich in de schaduw van haar zus

wanen? Nonsens en dwaze gevoelens die ze snel uit haar hoofd moet zetten. Dat heeft Jacomien niet verdiend, die vrolijke meid. Het kind met de liedjes, heette ze vroeger in de huiselijke kring. Op van alles en nog wat had ze een versje.

En nu heeft Jacomien haar nodig. Ze is getrouwd met een landbouwer en was al vrij snel in verwachting. De geboorte van een tweeling heeft haar van haar stuk gebracht. Het is ook nogal wat. Eén kindje verzorgen, weet Lieke nu uit ervaring, is dagwerk in het begin, maar twee! Ze kan niet ongevoelig blijven voor de noodkreet: ‘Alsjeblieft, Lieke, kom een poosje helpen! Een echte hulp is voor ons onbetaalbaar en je mag in Het Huuske wonen.’

Eerlijk gezegd geeft dat laatste de doorslag. Op het erf van de boerderij is een zomerhuisje, eens een stal, een ideaal plekje voor een mens alleen. Jacomien zelf was er eens de huurster.

Het zal daar anders zijn dan bij haar tante. Daar heeft het leeftijdsverschil af en toe parten gespeeld; er kwamen zelden mensen over de vloer die even oud waren als zij.

Het dorp kent ze ook zo’n beetje. Vlak na Jacomiens huwelijk met Jan Eggink heeft Lieke op de dorpschool een zieke onderwijzeres mogen vervangen. Met genoegen ziet ze terug op die paar weekjes. Ja, om daar terug te komen is zo gek nog niet. In ieder geval zal ze wat omhanden hebben.

Mevrouw Landheer dribbelt met de koffiepote in haar hand door de kamer en babbelt: ‘Ze vroegen van de kerk onlangs ook al wanneer jij thuis zou komen. Ja, ze wilden je graag weer hebben als leidster voor de jongste club, maar ik heb gezegd dat je zelf wel contact zou opnemen. Volgens mij kun je beter een poosje naar Jacomien en Jan gaan. Hè, ik verlang ernaar om die hummels weer te zien. Wat jammer dat het zo uit de buurt is.’

Nu verschijnt er dan eindelijk een ontspannen trekje op Liekes gezicht. Maatje en haar kleindochters, wat is ze er groots mee.

‘Tweede kerstdag wilden vader en ik zo graag naar ze toe met de hele bups. Als jij zou willen blijven...’

Mevrouw Landheer maakt haar zin niet af en kijkt haar dochter vol verwachting aan.

Lieke schiet nu spontaan in de lach. Die maatje is net een ouderwetse kloek. Ze veert op uit haar stoel en even knuffelt ze het kleine vrouwtje wier evenbeeld ze is, zij het dan een jongere uitgave. Het enige verschil is dat mevrouw Landheer een doenerig type is. Lieke heeft de rust van haar vader geërfd, helaas ook het toberige en de angst om te falen. O nee, Lieke zal zichzelf bovendien niet gauw geven. Die geremdheid speelt haar bij alle nieuwe ontmoetingen parten. Zo weet ze voor zichzelf zeker dat er niet gauw een man weg van haar zal zijn. Naar mij kijken ze geen twee keer, is haar vaste overtuiging en daar valt niet aan te tornen.

Dat haar donkere ogen vonken kunnen spatten, zowel bij vreugde als bij woede, daar is ze zich totaal niet van bewust. En de soms wat aarzelende glimlach die om haar lippen speelt, het enige dat de aanwezigheid van binnenpretjes verraad, is een aantrekkelijkheid die wel degelijk opvalt. ‘Maatje, bel jij Jacomien op en zeg maar dat ik popel om me weer aan baby’s te kunnen wijden. De volgende keer dat ik zo’n baan accepteer, moet het wel een drieling wezen!’

Mevrouw Landheer grijpt de gelegenheid aan om even, éven maar, met haar dochter te kunnen bellen. Als ze zich al bij de telefoon heeft geïnstalleerd, roept Lieke vanuit de keuken dat ze voor het boodschappen doen eerst de brief wil afmaken.

De brief is een rondschrijfbrief van haar ex-klasgenoten van de onderwijsopleiding en zo eens in de paar maanden ploft een dikke enveloppe met de laatste nieuwtjes in de bus. Zij krijgt hem van Douwe Wagenaar, die zijn werkloosheid niet zwaar opneemt. Na de militaire dienst is hij een oom in Friesland op de boerderij gaan helpen en Lieke moet altijd lachen om zijn grappige brieven over het leven op het platteland. Kan ze nog mooi even onder aan haar eigen epistel zetten dat zij het nu ook in het boerenleven gaat zoeken.

Als ze een kwartiertje later haar jas aanschiet, hoort ze maatje nog praten aan de telefoon. De rekening zal aanmerkelijk hoger zijn dan vroeger, veronderstelt Lieke. Vroeger kregen de kwekkende dochters de schuld. ‘Je moet de neusjes en oortjes goed in de gaten houden. Hè? Ja, druppelen hoor, want die infecties zijn hardnekkig. Nee, waarom? Die dokter begrijpt toch wel dat je hem niet voor niets laat

komen? Natuurlijk, kind, groot gelijk. Zeg eh... je weet toch hoop ik wel dat je best opnieuw zwanger kunt worden in deze periode? Nou, lach me niet uit! Weet je nog die mevrouw in... Ja, ga maar gauw! Bel vanavond maar of het schikt tweede kerstdag. Dag, lieverd.'

'Een eierklant,' mompelt mevrouw Landheer tegen de hoorn van de telefoon. Wat heeft Jacomien het druk met de hand- en span-diensten. Lieke komt de kamer in. 'Ik zou haast je lijstje vergeten, maatje. Tot zo dan, hè.'

Mevrouw Landweer werpt een blik op de brieven in Liekes hand. De rondschrijfbrief, weet ze. En nog een stuk of zes sollicitaties.

Lieke rept zich tegen de koude wind in naar het winkelcentrum. Ze moet haast op de trappers staan. Boven de vlakke komen in de verte donkere wolken aangestormd die zeker hagel of sneeuw zullen brengen. Hoewel ze veel houdt van het landschap waarin ze is opge-groeid, kan ze toch hevig verlangen naar de bossen zoals die bij Jacomien in de buurt zijn. Zomer en winter, altijd vindt ze het daar even schitterend. Wat dat betreft, zou ze dolblij moeten zijn met het tijdelijke baantje.

Bij het postkantoor werpt ze haar brieven zorgvuldig, een voor een, in de daarvoor bestemde gleuf. 'Ik wens u een behouden vaart,' prevelt ze en het spannende afwachten kan weer een aanvang nemen.

Het is op de kwekerij van de familie Landheer een drukke tijd, vlak voor de kerstdagen. De feestdagen zelf zijn voor vader dan ook de eerste momenten van rust sinds weken. Zijn gezin moet hem aan de haren meeslepen naar de kerkdiensten, want als hij eenmaal zit, is het gedaan met zijn energie.

Binnenshuis rept maatje zich van de warme oven, waar constant wat in staat te geuren, naar de andere huishoudelijke bezigheden. Ze heeft voor Jacomien gelijk van alles gemaakt; die heeft geen tijd voor het bakken van lekkernijen. Afgunstig duwt maatje de gedachten weg aan de schoonmoeder van haar dochter, die de baby's wel dagelijks te zien zal krijgen.

Ze heeft Lieke eens extra verwend en een paar aardige kleding-stukken gekocht toen ze samen in Gouda waren. Altijd die afweren-

de toon: ‘Aan mij is toch niets besteed, maatje. Koop voor de kleinkinderen maar wat.’ Schamen moest ze zich, maar breng dat eens aan het verstand van een jonge vrouw als Lieke, in wie de onderwaardering voor zichzelf troef is.

Lieke zelf heeft haar koffers gepakt. Ook neemt ze wat snuisterijen mee van haar eigen kamer, daar ze bij Jacomien de beschikking over Het Huuske zal krijgen. Vader heeft gekreund toen hij de hoeveelheid zag die in de auto moest. Gelukkig dat Josien en haar verloofde niet meegaan naar de Veluwe, nu kan ze ook nog een doos boeken meenemen. En vader heeft een plastic bak vol met kamerplanten beloofd, onder het mom: ‘Je moet toch als dochter van een kweker reclame maken, nietwaar?’

Het is gelukkig droog gebleven en de sneeuw die voor de kerst is gevallen, ligt als verschrompelde bergjes aan de kant van de weg. Geen echte witte kerst, maar dat komt hun nu goed uit, want vader Landheer weigert te rijden bij gladheid.

Lieke heeft zich een houding van schijnbare opgewektheid aangemeten en een onverschillige manier van doen wat het onderwerp werk betreft. Zelfs maatje vliegt erin. Als ze in het hart van Lieke had kunnen lezen, zou ze zich als moeder niet geslaagd vinden. Want daarin woeden de twijfel aan het eigen ik, aan de zin van het bestaan en onzekerheid als nooit tevoren. Terwijl mevrouw Landheer voor in de auto het *Nu sijt wellecome* neuriet, worstelt Lieke met zichzelf, stilletjes, op de achterbank.

Eén ding, daar is ze werkelijk verheugd over: vanavond, als ze haar intrek heeft genomen in Het Huuske, hoeft ze de schijn niet langer op te houden.

HOOFDSTUK 2

‘Wat een hummels! Ach, die handjes zijn net garnalen. En dan zulke grote mensennamen: Dora Jacomien en Sandra Janet. Wat zei je schoonmoeder wel dat je haar toch vernoemd hebt?’

Lieke dekt Dorien voorzichtig toe. Een klein plukje haar is nog

net zichtbaar boven het hagelwitte lakentje. Jacomien komt naast haar zus staan. ‘Tante Door... ik bedoel, moeder? Nou, dat kun je denken! Ze noemde het een geschenk, die lieverd. En omdat het twee meisjes werden, konden we maatje ook vernoemen. Het klinkt goed, hè: Sandra en Dorien Eggink. O Lieke, ik ben me toch blij dat jij er bent, dat besef je nog niet half. Weet je, tante... moeder, bedoel ik, was vast van plan dagelijks een paar uur te komen helpen. En ze is een schat, heus, Lieke, maar om haar altijd op de meest ongelegen uren hier te hebben... Jan en ik zouden nooit vrij zijn. Ze rimpelen hun voorhoofd wanneer ik Jan stevig omhels als hij een paar uur naar het land is geweest. Vinden ze raar, zoiets doe je niet als een ander het kan zien. Jan lacht erom, maar ik kan mezelf niet zijn bij zulke aanmerkingen. Maar,’ besluit de jonge moeder haar betoog, ‘moeder Door blijft een schat. Kom, Lieke, dan gaan we het er eindelijk even van nemen. Gisteren met de hele familie erbij hebben we bijna geen woord kunnen wisselen over eh... intieme zaken.’

Lieke laat zich meevoeren, het kleine, met hout beschoten babykamerkje uit en de smalle trap af. Jacomien duwt haar zus in een stoel en ploft zelf op een leren poef.

‘Vertel Lieke, over thuis. Hoe is die verloofde van Josien in het dagelijks gebruik? Of nee, vertel eerst over jezelf. Hoe gaat het met de sollicitaties?’

Lieke schiet in de lach. Die directheid van Jacomien om meteen een onderwerp aan te snijden dat door de hele familie het liefst wordt genegeerd. Want anders wordt Lieke zo chagrijnig, heet het.

Zij telt op haar vingers: ‘Groningen, Rheden, Breda, Zierikzee, Lelystad en Hummelo; het kost me een kapitaal aan postzegels. Toch zijn er een heel stel uit mijn klas die al werk hebben. Nou ja, niet meteen natuurlijk, en sommigen zijn gewoon wat anders gaan doen. Ik heb pas de rondschrijfbrief gehad. Dat is toch wel erg leuk hoor. Je blijft op de hoogte, hè. Twee gaan er trouwen en ken je Douwe Wagenaar nog? Die werkt bij zijn oom op een boerderij. Ik krijg af en toe nog weleens een kaart van hem. Ik hielp hem vroeger met wiskunde en hij overhoorde als tegenprestatie de andere vakken, weet je

nog? We hadden heel dikwijls urenlange discussies over het geloof. Douwe heeft altijd moeite gehad met het scheppingsverhaal, en wil je wel geloven dat hij mij soms aan het twijfelen bracht? Soms denk ik weleens...' Lieke maakt haar zin niet af en staart dan nadenkend naar het behang zonder het te zien.

Verontrust neemt Jacomien het beeld van haar zus in zich op, zoals ze haar daar ziet zitten: een bekommerd gezicht, de smalle schouders gebogen, onrustige handen.

'Lieke dan toch! Ik ben blij dat je hier bent, je zit met jezelf in de knoei, geloof ik.'

Meer zou Jacomien willen zeggen, maar de ervaring heeft haar geleerd dat het toch niet overkomt zoals zij dat zou willen. Maar dat die depressieve houding uitsluitend afkomstig is van het feit dat er geen werk is, wil er bij haar niet in. Bij Lieke zit het vast en zeker dieper. Kon ze maar iets meegeven van haar eigen opgewekte natuur. Vreemd, je leeft in een gezin jaren als zusters samen zonder elkaar echt diep te kennen. Ze geeft zich in gedachten de opdracht: weer iets erbij op je gebedslijst, Jacomien. Hardop komt ze: 'Lieke, wat ben ik blij dat jij er bent. Nu hoef ik al het kraambezoek ook niet alleen te ontvangen. Je weet niet half hoe zenuwslopend dat is. O ja, natuurlijk, dat heb je bij tante Margot pas ervaren, hoewel het bij haar allemaal niet zo gemakkelijk zal zijn geweest als hier. Wat een geluk dat het zo goed gaat met onze kleine achterneef, hè. Morgenmiddag komen mijn ex-collega's van de school. Zul jij best leuk vinden om die weer te zien.'

Lieke knikt. Beseft Jacomien dan niet dat juist de ontmoetingen met collega's voor haar pijnlijk zijn? Als een streep onder het feit dat zij, met al haar bevoegdheden, mag toekijken! Jacomien praat argeeloos verder. Over het nieuwe schoolgebouw, waar het zo fijn werken is. Ja, ze heeft nog geregeld ingevallen voor de juf uit de eerste.

'Ik had medelijden met die kinderen uit haar klas: steeds een andere juf. Weet je nog toen Jan en ik op huwelijksreis waren en jij mocht invallen, omdat je toevallig hier logeerde? Wel, naderhand vroegen de meisjes uit die klas steeds waarom Lieke niet weer kwam. Ze waren dol op je!'

Nu glinsteren de donkere ogen van Lieke bij de herinnering aan die dagen. Genoten heeft ze! Hoewel het sneu was dat die José zo ziek was; met haar had ze echt medelijden.

‘Ik kon ook zo goed opschieten met de andere onderwijzers. Vooral natuurlijk met Kit en het logeren bij haar vond ik enig. Zoals die met de kleuters om kon springen. Ze inspireerde je, vond ik. Is er voor haar eigenlijk een ander gekomen, nadat ze is getrouwd?’

Jacomien is blij dat Lieke nu weer wat opgefleurd lijkt en vertelt uitgebreid over het wel en wee van de school.

‘Wat dacht je, ook hier gaat het minder goed! Er is maar één kleuterleidster meer. José heeft de eerste klas en de andere onderwijzers hebben twee klassen. De zesde is alleen, dat is de laatste grote groep. Vanaf volgende week ga ik weer werken: rekenen en biologie. ’k Had nooit gedacht dat ik orde zou kunnen houden bij zulke grote kinderen.’

Lieke huivert. Nee, dat lijkt haar niets, die hoogste klassen. Maar voor haar zus vindt ze dat bijbaantje fijn. Per slot van rekening is een extra bron van inkomsten op de Groenhof geen weelde, weet ze.

‘Kom, dan gaan we eens kijken of je wat veranderd wilt hebben in Het Huuske. Op zolder staan nog spulletjes van toen ik daar zelf woonde.’

Buiten waait een gure wind over de bevroren weilanden. Lieke stapt moeizaam over de harde karrensporen en haar benen waaien bloot.

‘Je kunt hier beter wat warmers dragen,’ roept Jacomien boven het geluid uit dat de wind veroorzaakt. ‘Een trui, een broek en een paar stevige stappers.’

Lieke knikt en binnen, in het behaaglijk warme huuske, zegt ze dat het bij hen thuis op de vlakke immers niet minder is.

‘Iedere bewoner van Het Huuske heeft een stempeltje achtergelaten. Voor mij woonde er een verpleegster, die heeft eigenhandig dat keukentje betegeld, en die gehaakte gordijntjes zijn mijn werk. Zie je al die boekenschappen? Dat is het werk van de man van Kittie, Simon Cats. Hij heeft ook een kast verbouwd tot donkere kamer en die fotoposters zijn van hier. Mooi hè. Eén van het oude paard dat nu

dood is, en daar de eik voor het huis. Ik ben benieuwd wat jij hier later achter zult laten.'

'Ik? Ach, ik ben niet zo'n persoonlijkheid. Hoogstens poppetjes op de ruiten,' lacht Lieke en wijst op de figuurtjes die ze op een beslagen raampje aan het tekenen is.

'Weet je nog hoe dat vroeger maatje ergerde?' herinnert Jacomien zich. 'Op alle ramen in huis zat jij met een natte vinger te kliederen.'

En met iets van tevredenheid zegt Lieke: 'Wel, hier kan ik m'n gang gaan wat dat betreft en ben ik geen mens tot ergernis.'

De eerste dag van haar logeerpartij is Lieke voornamelijk in de weer om Het Huuske schoon te maken en in te richten naar haar eigen idee. Jacomien heeft zich herhaaldelijk verontschuldigd dat ze niet in de gelegenheid was het huisje schoon op te leveren. Maar het is Lieke zo liever. Hoe graag ze ook thuis is en de gezelligheid van het ouderlijk nest waardeert, het is toch wel erg prettig een eigen bedoekje te hebben. Hoe heeft ze Jacomien indertijd benijd om die zelfstandigheid.

Zacht zingend verricht ze haar bezigheden. Het piepkleine slaapkamertje vraagt niet veel aandacht, het was nog keurig schoon. De dekens lagen gevouwen op de goed verende matras en de klerenkast rook fris, dus heeft Lieke haar goed er meteen in kunnen bergen.

Zwager Jan heeft van zolder enkele leuke meubelstukjes gehaald. Een en ander past nu niet bepaald bij elkaar, maar daar geeft zij niets om. Het potkachelkje is heerlijk warm en het waterketeltje dat erop staat, zingt een eentonig liedje.

Lieke zet haar eigen spulletjes op de smalle schoorsteenmantel. Een foto van de familie, een leuke kiek van haar laatste schooljaar op de Pedagogische Academie. Douwe Wagenaar met z'n olijke toet staat vooraan. Leuke tijd was dat; je had toen nog verwachtingen voor de toekomst.

De planten die vader heeft meegegeven, staan her en der verspreid in de intieme kamer. Helaas zijn er geen echte vensterbanken, alleen smalle richels steken een klein eindje onder de gordijntjes uit. Gelukkig dat op zolder nog een paar hokkertjes stonden.

Oorspronkelijk waren het melkkrukjes, die nu dienst doen als bloementafeltjes.

Lieke sjort de kleine, eenpersoons eettafel tot voor een raampje. De brievenmap met haar sollicitaties en een pennenbak vinden er een plekje, vlak naast een roze cycлаam. Tevreden is ze nu. Ze is dus toch in staat ergens een eigen stempel op te leggen.

‘Tante Jaco, ben jij hie-ier?’ De deur wordt wild opengegooid en een stevig kereltje rolt naar binnen. De ruwe haardos staat overeind en twee donkere ogen kijken verontwaardigd onder een boos gerimpeld voorhoofd het huisje in. Lieke schiet in de lach als ze haar eerste gast begroet.

Spontaan steekt ze beide handen uit.

‘Tjeerd, wat een verrassing dan toch! Kom gauw binnen, ach nee, dat ben je al, maar doe dan wel even de deur dicht.’

Dreun! Die zit in het slot en de kleine man stevent recht op Lieke af.

‘Lieke, ha! Ga jij hier nou wonen? Of lezeer je bij tante Jaco?’ Twee stevige armen om haar hals en ze krijgt warempel een paar zoenen die klappen. Een innig tevreden snuit kijkt trouw omhoog en Lieke ordent automatisch het ruwige haar.

‘Wat ben je gegroeid, Tjeerd! Is je zusje ook zo groot geworden?’ vraagt ze lachend. Trots bast Tjeerd dat hij Karen voorbij is gegroeid.

‘En ik zit nou in de eerste klas, niks an. Bij juf Kittie was het veel leuker.’ Somber blik Tjeerd om zich heen en een diepe zucht, die komisch aandoet bij het kind, ontsnapt hem. Lieke buigt haar hoofd om niet in de lach te schieten. Jammer dat Karen er niet bij is, ze kon indertijd zo goed met het kind opschieten.

‘Karen is ziek, ze moet hoesten en ik ben gekomen om te zien hoe de kinderen van tante Jaco haar melken.’

Nu lacht Lieke openlijk. Jacomien is toch geen koe die gemolken moet worden, maar Tjeerd meent dat het toch eigenlijk hetzelfde is. ‘Hetzelfde hoor, maar dan anders,’ knikt hij ernstig, om er meteen op te laten volgen: ‘Heb jij ook wat lekkers in dat gekke kleine keukentje?’

Als antwoord haalt Lieke een trommel met Goudse wafels tevoorschijn en daar lust Tjeerd Dorland wel pap van.

Lieke informeert ondertussen naar de ziekte van zusje Karen en Tjeerd weet met volle mond te melden dat de werkster vanochtend toch komt en vanmiddag is er een kindersit. Een meisje uit de tweede klas kun je toch niet opscheppen met een babysit, nietwaar?

‘Misschien kom ik ook wel een kijkje nemen bij Karen, van de week,’ belooft Lieke. In een gezin waar de moeder overleden is, kan de ziekte van een van de kinderen problemen geven.

‘Ga je mee naar de boerderij, Tjeerd, dan zullen we zien of tante Jaco al aan het voeren toe is. Ik ben gekomen om haar met Dorien en Sandra te helpen, zie je.’

Tjeerd doet een stap achteruit en monstert Lieke met een kritische blik. ‘Heb jij dan ook kindermelk?’ vraagt hij ongelovig. Lieke antwoordt ernstig dat zoiets alleen maar kan als je zelf een baby hebt gekregen.

‘En jij hebt ook geen meneer, hè Lieke? Ik zal wel voor jou bidden of jij ook een meneer krijgt, hoor. Dan hoeft jij niet meer zo alleen in Het Huuske te wonen.’

Lieke grijpt haar jas en hand in hand loopt ze met Tjeerd naar de boerderij.

Jacomien kijkt bedenkelijk bij het zien van de jonge gast. Zo’n druktemaker moet je steeds in de gaten houden. Maar daar vergist ze zich in, want Tjeerd ontplooit een onverwachte tederheid als de baby’s worden verzorgd. Hij vraagt wel de jonge boerin de oren van het hoofd en Jacomien is blij als Lieke hem voorstelt te helpen de was aan de lijn te hangen. Tjeerd is vooralsnog niet van plan meteen op te stappen en hij doet allerlei karweitjes met overgave. Binnen korte tijd is Lieke geheel op de hoogte van het reilen en zeilen van de huishouding bij hem thuis, en krijgt ze tot in de details te horen hoe het bij juffrouw Jansen in de klas is.

‘Soms wordt ze woedend en dan krijgt ze een hoofd zo rood als... als het bovenste van de vlag, Lieke, en dan moeten wij lachen en dan wordt ze nog kwaai!’ Hij slaat zich op de knieën van pret en Lieke vindt dat ze toch op moet komen voor José Jansen.

Tegen twaalf uur moet Tjeerd de deur worden uitgezet, anders zou hij zijn gebleven.

Lieke, die het eten heeft gekookt, dekt de tafel in de keuken. Alle spul-letjes in huize Eggink zijn nog nieuw, vergeleken bij die van het ouderlijke huis. Al vertoont het servies wel enkele hiaten, volgens Jacomien. ‘Zo gezusters!’ Dat is Jan, die op zwarte sokken naar binnen komt gestapt. Hij kust zijn vrouw en Lieke krijgt een goedmoedig tikje op het springerige haar.

Jacomien verhaalt hoe de kinderen gedronken hebben en Lieke verbaast zich voor de zoveelste maal die dag over haar zus, die amusant minutenlang kan vertellen over de kleinste gebeurtenissen. Maar zo was het vroeger eigenlijk toch ook al.

‘Denk je dat je je hier kunt schikken, Lieke?’ richt Jan het woord nu tot haar en Lieke knikt ijverig. O ja. Als dat plaagduiveltje haar tenminste met rust wil laten. Die nare gedachten over het werkloos zijn laten haar geen moment van vrede kennen. Werkloos, maar bepaald niet zonder werk, want op het aanrecht wacht die middag een stapel afwas en de kamer moet in gereedheid worden gebracht voor het kraambezoek. Jacomien wil de baby’s voor die tijd gevoed hebben en dat betekent toch haasten en ze weigert te gaan rusten. Binnenkort gaat ze toch ook weer een paar uur in de week naar school? Dan is ze officieel kraamvrouw af. En Lieke realiseert zich: als het andersom zou wezen: zij in de rol van haar zus, zou ze er niet over piekeren haar tegen te spreken en gehoorzaam een uurtje in bed duiken. Ze schijnt nu eenmaal geen leidersinstincten te bezitten.

Beschuit met muisjes en oliebollen vormen die middag de wonderlijk gecombineerde traktatie voor het kraambezoek. Jacomien heeft de baby’s wat eerder gevoed en Lieke is druk in de weer geweest met het klaarmaken van de theetafel.

Het eerste bezoek dat zich aankondigt is het hoofd van de school, Bert Jochems. Verrast Lieke aan te treffen, begroet hij haar spontaan: ‘Ha, collega, wat voert jou hierheen? Vakantie of eh...’

Dan realiseert hij zich dat Lieke nog geen baan heeft en vervolgt

haastig: ‘Geniet er nog maar van, wie weet hoe hard je later werken moet, hahaha!’

Bert geeft zijn bril, die chronisch van zijn neus dreigt af te glijden, een duwtje omhoog. ‘Zeg, misschien wil jij in de toekomst onze invalster zijn in plaats van je zus. Die heeft haar handen vol aan de zesde, als ik mijn vrije uren heb, hm?’

Lieke knikt blozend. Ze is al eerder ingevallen op die school en het is haar goed bevallen.

Als Bert in de kamer Jacomien begroet, hoort Lieke stemmen op het erf en ze wacht maar niet tot er op de bijkeukendeur wordt geklopt. De voordeur van de boerderij, aan de andere kant van het huis, wordt maar zelden benut en als er gebeld wordt, is het een onbekende.

‘Hallo, kom binnen lui!’ doet Lieke vlot.

De onderwijzer die de vierde en vijfde klas heeft, laat zijn even oude collega, José Jansen, hoffelijk voor hem binnengaan. Ze zijn even lang aan dezelfde school verbonden en kennen elkaar door en door.

Lieke schrikt even als ze José begroet. Lieve help, in plaats van midden veertig lijkt ze wel jaren ouder. Michiel van Oosten is in niets veranderd. Zijn glimlachje is warm en zijn vriendelijke toon ongekunsteld.

‘Jacomien moet het zonder collega Albert stellen, die is op wintersport met zijn vrouw, maar als ik me niet vergis, komt daar onze benjamin, Betty.’

José en Michiel vinden zelf de weg naar de kamer en Lieke ontvangt Betty, die bijna net zo oud is als zij en tot haar ergernis op school volgens haar zeggen inderdaad als een benjamin wordt behandeld.

Ze laat een zwarte cape van haar schouders glijden en zoent Lieke op beide wangen, alsof ze ooit dikke vriendinnen waren. Maar in werkelijkheid voelt Lieke zich altijd ietwat geremd naast het vlotte meisje, dat er altijd als een plaatje uitziet en zich volkomen bewust is van de indruk die ze op anderen maakt. Vanbuiten mooi maar vanbinnen hard als staal, denkt Lieke stilletjes. Jacomien krijgt een aar-

dig cadeau van haar collega's: twee met vrolijke stof beklede wipstoeltjes. Beschaamd zegt ze dat de vrienden en kennissen wel op kosten worden gejaagd: in plaats van één zijn het nu twee cadeaus.

Lieke sjouwt af en aan met het theegerei en binnen de kortste keren is ze opgenomen in het onderwijzerskringetje.

Betty is weg van de baby's. Iets wat Lieke totaal niet achter haar gezocht heeft. Wat kennen we elkaar als mens weinig, prakkiseert Lieke. We oordelen zo vaak naar wat we zien en horen, maar wie neemt de moeite om de diepten van de ander te peilen?

Michiel maakt foto's en belooft de jonge moeder een stapel afdrucken in duplo, dan kan Jacomien twee albums inrichten, voor Dorientje en voor Sandra elk een.

Als boer Jan komt binnengestapt op zijn sokken, treft hij een uitgelaten gezelschap aan, dat na de thee aan de sherry met zoutjes is begonnen. Lieke trekt zich terug in de keuken, heel ongemerkt, en laat een bak vol warm water stromen. Ze zal maar vast aan de afwas beginnen, anders is het straks zo'n troep. Uit de kamer komt vrolijk gelach en een van de kinderen zet het op een krijsen.

Even droomt Lieke weg boven de vuile kopjes. Daar is het plaagduiveltje dat haar laat zien dat Jacomien het toch maar heeft getroffen. Ze heeft alles wat ze wilde: een baan na haar examen, en zelfs nu, terwijl ze gehuwd is, werkt ze nog enkele uren. Ze heeft een man die geknipt voor haar is, en maar liefst twee baby's tegelijk. Maar bovenal is daar een rotsvast geloof in de Schepper van hemel en aarde, en daar is Lieke nog het meest jaloers op. Ze hebben dezelfde opvoeding gehad en toch is alles bij Jacomien beter gelukt dan bij haar. O, kon zij zich maar waarmaken in een baan bij het onderwijs, dan zouden die nare spookgedachten wel verdwijnen. 'Here, help me toch U te vertrouwen,' fluistert Lieke en in het dampende sop druppen stil een paar tranen.